

12. évfolyam

Óraszám: 110 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

<i>Témakör neve</i>	<i>Óraszám</i>
1. A Horthy-korszak	12
2. A második világháború	16
3. A két világrendszer szembenállása	10
4. Háborútól forradalomig	8
5. Az 1956-os forradalom és szabadságharc	6
6. A kádári diktatúra	6
7. A kétpólusú világ és felbomlása	8
8. A rendszerváltoztatás folyamata	8
9. A világ a 21. században	6
10. Magyarország a 21. században	6
11. A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században	6
12. Ismétlés, felkészülés az érettségire	18
<i>Összes óraszám:</i>	<i>110</i>

1. A Horthy-korszak

Óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- be tudja mutatni a trianoni békediktátum után az ország talpra állását, a Horthy-korszak politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális viszonyait, felismeri a magyar külpolitika mozgásterének korlátozottságát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A magyarországi korlátozott parlamentarizmus rendszerének értékelése.
- A korabeli politikai berendezkedés összehasonlítása más (közép-) európai országokéval.
- A bethleni gazdasági konszolidáció folyamatának és eredményeinek áttekintése képek, ábrák és adatsorok alapján.
- A magyarországi politikai irányzatok azonosítása szöveges források alapján.
- Szöveges források olvasása és értelmezése a Horthy-korszak főbb társadalmi kérdéseiről (pl. oktatás, társadalmi mobilitás, antiszemitizmus, földkérdés).
- A magyar külpolitika céljainak, lehetőségeinek és a revízió eredményeinek értékelése, elemzése térkép és statisztikai adatok alapján.

Fogalmak: kormányzó, Egységes Párt, numerus clausus, pengő, Magyar Nemzeti Bank, Szent István-i állameszme, magyar népi mozgalom, nyilasok.

Személyek: Bethlen István, Teleki Pál, Klebelsberg Kuno, Gömbös Gyula, Weiss Manfréd, Szent-Györgyi Albert.

Kronológia: 1920–1944 a Horthy-rendszer, 1921–31 Bethlen miniszterelnöksége, 1938 az első bécsi döntés, 1939 Kárpátalja visszacsatolása.

Javasolt tevékenységek

- Kiselőadás / prezentáció készítése a korszak kiemelkedő szereplőiről (pl. Horthy, Bethlen, Teleki).
- Kormánypárti és ellenzéki választási plakát készítése egy-egy fontos témakörben.
- A Horthy-korszak gazdasági fejlődéséről tanúskodó képek gyűjtése és bemutatása (pl. Csepeli Szabadkikötő, villamosított vasútvonal stb.).
- Folyamatábra készítése a Horthy-korszak pártviszonyairól, korlátozott parlamentáris rendszeréről.

2. A második világháború

Óraszám: 16 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes felidézni a második világháború okait, a háború jellemzőit és fontosabb fordulópontjait, ismeri a holokausztot és a hozzávezető vezető okokat;
- bemutatja Magyarország revíziós lépéseit, a háborús részvételét, az ország német megszállását, a magyar zsidóság tragédiáját, a szovjet megszállást, a polgári lakosság szenvedését, a hadifoglyok embertelen sorsát.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A tengelyhatalmak 1939 előtti terjeszkedésének végigkövetése és értelmezése térkép alapján.
- A második világháború főbb eseményeinek azonosítása térképeken.
- A második világháború jellegzetességeinek bemutatása ábrák, adatsorok, képi és szöveges források alapján.
- A magyar területi revízió megvalósulásának bemutatása térképek, képek, szöveges források és adatsorok alapján.
- A magyar háborús szerepvállalás legfontosabb eseményeinek és az ország veszteségeinek bemutatása térképeken, képi és szöveges források segítségével (pl. Don-kanyar, Árpád-vonal, tordai ütközet, Budapest ostroma).
- A magyar szellemi és kulturális élet II. világháború idején bekövetkező veszteségeinek (híres magyar tudósok, művészek származásuk vagy politikai nézeteik miatti emigrációja) értékelése.
- A holokauszt folyamatának áttekintése képi források és szöveges visszaemlékezések feldolgozásával.
- A nyilas terror áttekintése források alapján.
- A tömeges deportálások és a szovjet megszállás jellemzőinek és következményeinek áttekintése képi és szöveges források segítségével.
- A határon kívül rekedt magyarság második világháború végi tragédiáinak bemutatása különböző források alapján.

- Magyarország világháborúbeli sorsának, szerepének és mozgásterének bemutatása, valamint összehasonlítása más közép-európai országokéval.

Fogalmak: Molotov–Ribbentrop-paktum, tengelyhatalmak, szövetségesek, totális háború, kiugrási kísérlet, zsidótörvények, munkaszolgálat, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, haláltábor, népirtás, holokauszt, partizán, Vörös Hadsereg, jaltai konferencia, háborús bűn, malenkij robot.

Személyek: Franklin D. Roosevelt, Winston Churchill, Charles de Gaulle, Bárdossy László, Kállay Miklós, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Edmund Veessenmayer, Szálasi Ferenc, Raoul Wallenberg, Salkaházi Sára, Apor Vilmos, Sztéhlo Gábor, Richter Gedeon.

Kronológia: 1938 az első zsidótörvény, 1939 a második zsidótörvény, 1939–45 a második világháború, 1939. szeptember 1. Lengyelország lerohanása, 1940 a második bécsi döntés, 1941. április Jugoszlávia megtámadása, 1941. június 22. a Szovjetunió megtámadása; 1941. június 27. Magyarország deklarálja a hadiállapot beálltát, 1941. december 7. Pearl Harbor bombázása, 1941 a harmadik zsidótörvény, 1943. január vereség a Donnál, 1943. február a sztálingrádi csata vége, 1944. március 19. Magyarország német megszállása, 1944. június 6. partraszállás Normandiában, 1944. október 15. a kiugrási kísérlet, 1945. április a háború vége Magyarországon, 1945. május 9. az európai háború vége, 1945. augusztus 6. atomtámadás Hirosima ellen.

Topográfia: Sztálingrád, Normandia, Pearl Harbor, Hirosima, Észak-Erdély, Don-kanyar, Kamenyec-Podolszk, Árpád-vonal, Auschwitz, Újvidék, Drezda, Szolyva.

Javasolt tevékenységek

- A nagyhatalmak (Németország, Szovjetunió, Nagy-Britannia, Franciaország) világháború kitérésében játszott szerepének megvitatása.
- Beszámoló készítése az európai és/vagy csendes-óceáni hadszínterek egyik jelentős csatájáról.
- A korszakkal kapcsolatos filmek / filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- A magyar honvédség háborús részvétele főbb helyszíneinek nyomon követése térképen.
- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése feldolgozása, bemutatása a második világháborúból.
- Híres magyar tudósok, művészek életművének bemutatása, akik származásuk vagy politikai nézeteik miatt emigrációba kényszerültek.
- Kiselőadás készítése a budapesti gettó életéről visszaemlékezések alapján.
- Második világháborús emlékművek, emlékhelyek, sírok felkeresése a lakóhelyen és környékén.
- A Holokauszt Emlékközpont meglátogatása.
- A felelősség és embermentés kérdéseinek megbeszélése.
- A Malenkij Robot Múzeum meglátogatása.
- Beszámoló készítése a határon túli magyarság körében folytatott etnikai tisztogatásokról források alapján.

3. A két világrendszer szembenállása

Óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- össze tudja hasonlítani a nyugati demokratikus világ és a kommunista szovjet blokk politikai és társadalmi berendezkedését, képes jellemezni a hidegháború időszakát, bemutatni a gyarmati rendszer felbomlását.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A második világháború után kialakult világrend áttekintése.
- A gyarmati rendszer felbomlása főbb állomásainak felidézése.
- A két német állam létrejötte folyamatának és következményeinek bemutatása.
- Az arab-izraeli konfliktus főbb okainak és jellemzőinek feltárása.
- A nyugati és a keleti blokk gazdasági, társadalmi és politikai rendszerének összehasonlítása.

Fogalmak: Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), kitelepítés, hidegháború, vasfüggöny, szuperhatalom, Kölcsonös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST), Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, kétpólusú világ, a berlini fal.

Személyek: Kliment J. Vorosilov, Harry S. Truman, Nyikita Sz. Hruscsov, John F. Kennedy, Mahátma Gandhi, Mao Ce-tung.

Kronológia: 1945 az ENSZ létrejötte, 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete, India függetlenné válása, 1948 Izrael Állam megalapítása, 1949 az NSZK és az NDK megalakulása, kommunista fordulat Kínában, 1955 a Varsói Szerződés létrehozása.

Topográfia: Berlin, Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK), Német Demokratikus Köztársaság (NDK), Közel-Kelet, Izrael Észak- és Dél-Korea, Vietnam, Kuba, Afganisztán.

Javasolt tevékenységek

- Beszélgetés a kollektív bűnösség elvéről.
- A kitelepítések irányainak és létszámának grafikus ábrázolása.
- Információk gyűjtése a főbb hidegháborús konfliktusokról (Korea, Suez, Kuba, Vietnam).
- Beszámoló készítése a Mao Ce-tung-i diktatúra jellemzőiről (pl. „nagy ugrás”, kulturális forradalom).
- Képek, idézetek gyűjtése Mahátma Gandhi életútjáról.

4. Háborútól forradalomig

Óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- bemutatja a kommunista diktatúra magyarországi kiépítését, a Rákosi-korszak működését és sikertelen megújítási kísérletét Nagy Imre miniszterelnöksége alatt.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Magyarország szovjetizálása főbb jellemzőinek bemutatása.
- A korlátozott magyar parlamentarizmus és az egypárti diktatúra összehasonlítása.
- Annak felismerése, hogy Magyarország szovjet megszállása miként határozta meg az ország sorsát.
- A kommunista diktatúra sajátosságainak bemutatása a Rákosi-rendszer példáján.
- Nagy Imre reformjainak nemzetközi háttere és belső következményei.

Fogalmak: népbíróság, háborús bűnös, földosztás, államosítás, forint, Magyar Kommunista Párt, Független Kisgazdapárt, szalámitaktika, Magyar Dolgozók Pártja, népköztársaság, pártállam, internálás, Államvédelmi Hatóság (ÁVH), tanácsrendszer, beszolgáltatás, aranycsapat.

Személyek: Tildy Zoltán, Kovács Béla, Mindszenty József, Rákosi Mátyás, Rajk László, Sulyok Dezső, Slachta Margit.

Kronológia: 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, földosztás, 1947 kékcédulás választások, 1948 MDP megalakulása, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra, 1949 kommunista alkotmány.

Topográfia: Sztálinváros (Dunaújváros), Recsk Hortobágy.

Javasolt tevékenységek

- A demokrácia felszámolása során alkalmazott eszközök azonosítása konkrét példákkal alátámasztva.
- A diktatúra kulturális jellemzőinek felismerése képeken, művészeti alkotásokon.
- A társadalom fölött gyakorolt totális kontroll eszközeinek azonosítása különböző források segítségével.
- Beszámoló készítése a korabeli magyar sporteredményekről.

5. Az 1956-os forradalom és szabadságharc

Óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri az 1956-os forradalom és szabadságharc okait, eseményeit, és hőseit; felismeri a 20. századi magyar történelemben a jelentőségét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc okainak és főbb fordulópontjainak bemutatása.
- 1956 szimbólumainak értelmezése.
- Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc nemzetközi összefüggéseinek bemutatása.
- A forradalom és szabadságharc értékelése.

Fogalmak: MEFESZ, pesti srácok, Molotov-koktél, munkástanács, sortüzek.

Személyek: Gerő Ernő, Maléter Pál, Nagy Imre, Iván Kovács László, Pongráz Gergely, Kádár János.

Kronológia: 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. október 25. a Kossuth téri sortűz, 1956. november 4. a szovjet támadás.

Topográfia: Kossuth tér és Corvin köz (Budapest), Mosonmagyaróvár, Salgótarján.

Javasolt tevékenységek

- Korabeli dokumentumok elemzése.
- A forradalommal és szabadságharccal kapcsolatos archív- és játékfilmek/filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- Az 1956-os forradalom külpolitikai hátterének vizsgálata.
- Információk gyűjtése a forradalom és szabadságharc kiemelkedő hőseiről és mártírjairól.
- A Terror Háza Múzeum meglátogatása.

6. A kádári diktatúra

Óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- be tudja mutatni a kommunista diktatúra folytatódását az 1956-os forradalom leverése után, helyesen értelmezi a Kádár-rendszer működését, változásait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A megtorlás mértékének és jellegének vizsgálata.
- A „kádári alku” fogalmának értelmezése.
- Az elnyomás formáinak bemutatása a Kádár-rendszer időszakában.
- A tévesztés eszközeinek összehasonlítása a Rákosi-diktatúra időszakával.
- A gazdaság, társadalom és életmód főbb jellemzőinek bemutatása a Kádár-rendszer idején.
- A kultúrpolitika jellemzőinek értelmezése, módszereinek bemutatása.

Fogalmak: Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), munkásörtség, Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelőszövetkezet, háztáji, III/III. ügyosztály, tervgazdaság, új gazdasági mechanizmus, hiánygazdaság, maszek, gulyáskommunizmus, „három T”.

Kronológia: 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1958 Nagy Imre és társainak kivégzése, 1968 az új gazdasági mechanizmus bevezetése.

Javasolt tevékenységek

- Információk gyűjtése a kultúrpolitika jellemzőiről, módszereiről.
- Internetes gyűjtés a kádári időszak vicceiből. A mögöttük kirajzolódó korszak értékelése.

- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése, feldolgozása, bemutatása a kádári diktatúra időszakából.

7. *A kétpólusú világ és felbomlása*

Óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes bemutatni a Szovjetunió és az európai kommunista rendszerek összeomlását, ismeri annak belső és külső nemzetközi okait.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A fogyasztói társadalom és a jóléti állam jellemzőinek és problémáinak felidézése.
- A társadalom, a demográfia és az életmód jellegzetességeinek bemutatása a nyugati világban.
- A tömegkultúra jelenségeinek bemutatása konkrét példák alapján.
- A kétpólusú világ megszűnéséhez vezető okok felidézése.
- A közép-európai ellenzéki mozgalmak jelentőségének bemutatása.
- A délszláv háború okainak feltárása.
- A közép-európai régió államai változásának nyomon követése térképen.

Fogalmak: jóléti állam, prágai tavasz, Szolidaritás.

Személyek: Nicolae Ceaușescu, Mihail Sz. Gorbacsov, Lech Wałęsa, VI. Pál, II. János Pál, Ronald Reagan, Helmut Kohl.

Kronológia: 1975 a helsinki értekezlet, 1989 a berlini fal lebontása, rendszerváltoztatás Közép-Európában, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1991–95 a délszláv háború.

Topográfia: Szlovákia, Ukrajna.

Javasolt tevékenységek

- Esszé készítése Mindennapi élet a vasfüggöny két oldalán címmel.
- Tények és képek gyűjtése 1968 eseményeiből a nyugati és keleti tömbből. Párhuzamosságok keresése.

8. *A rendszerváltoztatás folyamata*

Óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- összefüggéseiben szemléli a rendszerváltoztatás folyamatát, tisztában van belső és külső okaival, felismeri annak történelmi jelentőségét.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A szocializmus válságának elemzése (külső és belső tényezők feltárása) Magyarországon.
- A magyarországi rendszerváltoztatás főbb állomásainak felidézése.
- A gazdasági rendszerváltoztatás legfontosabb kérdéseinek áttekintése és értékelése.
- A gazdaság és a társadalom átalakulása főbb tendenciáinak megfigyelése grafikonok és adatsorok alapján.
- A kádári diktatúra és az új demokratikus rendszer összehasonlítása.

Fogalmak: adósságspirál, Magyar Demokrata Fórum (MDF), Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ), Magyar Szocialista Párt (MSZP), Fiatal Demokraták Szövetsége (Fidesz), Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP), Nemzeti Kerekasztal, rendszerváltoztatás, visegrádi együttműködés, privatizáció, kárpótlás, jogállam, Alkotmánybíróság, sarkalatos törvények, népszavazás.

Személyek: Pozsgay Imre, Németh Miklós, Horn Gyula, Antall József, Göncz Árpád, Orbán Viktor.

Kronológia: 1987 a lakiteleki találkozó, 1989–1990 a rendszerváltoztatás, 1990 az első szabad választások, 1991 a szovjet csapatok kivonulása Magyarországról.

Javasolt tevékenységek

- A rendszerváltó pártok plakátjainak és jelszavainak elemzése.
- Kronológia készítése a rendszerváltoztatás legfontosabb történéseiről.
- Magyarország államberendezkedésének nyomon kísérése a 20. század folyamán.
- Interjú készítése egy családtaggal, ismerőssel a rendszerváltoztatás időszakáról.

9. A világ a 21. században

Óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri és reálisan látja a többpólusú világ demográfiai, gazdasági és kulturális jellemzőit napjainkban.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A világgazdaság résztvevőinek elhelyezése a globális térben.
- A transznacionális vállalatok működésének bemutatása konkrét példák alapján.
- A globalizáció előnyeinek és hátrányainak, valamint kockázatainak összevetése.
- A többpólusú világ főbb jellemzőinek felidézése.
- A népességrobbanás és népességfogyás problémáinak áttekintése.
- A migráció okainak feltárása (a gazdasági bevándorlás és a menekültkérdés esetében).
- Válságócok azonosítása térkép segítségével (pl. Közel-Kelet, Ukrajna).

Fogalmak: modern kori migráció, multikulturalizmus, párhuzamos társadalom, népességrobbanás, iszlamizmus, terrorizmus, globalizáció.

Javasolt tevékenységek

- Vita a globalizáció előnyeiről és hátrányairól.
- A globalizációval kapcsolatos napi hírek gyűjtése és elemzése.

10. Magyarország a 21. században

Óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- el tudja helyezni Magyarországot az európai és a globális világ folyamataiban;
- tisztában van a legfontosabb belpolitikai eseményekkel, folyamatokkal;
- példákat tud hozni a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára, különös tekintettel a visegrádi együttműködésére.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Az Alaptörvény fontosabb pontjainak felidézése.
- A rendszerváltoztatás óta eltelt időszak főbb eseményeinek azonosítása különböző források alapján.
- A rendszerváltoztatás óta parlamentbe jutott fontosabb pártok politikai profiljának és céljainak áttekintése.
- Magyarország nyugati integrációjának bemutatása a NATO és az Európai Unió működésének ismeretében.
- Eltérő álláspontok bemutatása az Európai Unió működésének értékeléséről és jövőjéről.
- Érvelés a közép-európai együttműködés mellett.

Fogalmak: közvetett és közvetlen demokrácia, integráció, euró, Európai Unió, Európai Tanács, Európai Unió Tanácsa, Európai Parlament, Európai Bizottság, schengeni egyezmény.

Személyek: Magyarország miniszterelnökei a rendszerváltoztatás óta (a legalább négy évig hivatalban lévő kormányfők).

Kronológia: 1957 a római szerződés, 1992 a maastrichti szerződés, 1999 Magyarország belép a NATO-ba, 2004 Magyarország belép az Európai Unióba, 2012 az Alaptörvény bevezetése.

Topográfia: Brüsszel.

Javasolt tevékenységek

- A magyar alkotmányozás, alkotmányjellelű törvények (pl. Aranybulla, Tripartitum / Corpus Juris Hungarici, Pragmatica Sanctio, áprilisi törvények) nyomon követése különböző nyomtatott és internetes források segítségével.
- Vita az Európai Unió szerepéről életünkben.

11. A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században

Óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- bemutatja a határon túli magyarság helyzetét, a megmaradásért való küzdelmét Trianontól napjainkig;
- ismeri a magyar cigányság történetének főbb állomásait, bemutatja jelenkori helyzetét;
- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A határon túli magyar nemzeti közösségek küzdelmeinek áttekintése Trianontól napjainkig.
- A kisebbségben élő magyarság egy kiemelkedő személyiségének bemutatása.
- A magyarországi németek kitelepítésének felidézése források alapján.
- A magyarországi romák helyzetének, problémáinak bemutatása napjainkban.

Fogalmak: kitelepítés, Beneš-dekrétum, lakosságcsere, falurombolás, kettős állampolgárság, diszkrimináció,

Személyek: Esterházy János, Márton Áron, Tőkés László.

Kronológia: 1944–1945 magyarellenes atrocitások, 1990 fekete március.

Topográfia: Csúrog, Jarek, Duna-delta, Marosvásárhely, Székelyföld.

Javasolt tevékenységek

- Népszámlálási adatok, statisztikai adatsorok segítségével a határon túli magyarság létszámadatainak a nyomon követése 1920-tól a közelmúltig, következtetések levonása az adatokból.
- Információk gyűjtése a magyar kisebbségek önszerveződésének, érdekvédelmének intézményeiről a 21. században.